

УДК 658.882:657.432

В. С. Белоцерцев,
к. е. н., доцент кафедри статистики, обліку та економічної інформатики,
Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара, м. Дніпропетровськ

БЕЗНАДІЙНА ЗАБОРГОВАНІСТЬ: ПРОБЛЕМИ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ОБЛІКУ

V. Belozertsev,
candidate of economic sciences, associate professor of statistics, accounting and economic informatics,
Oles Honchar Dnipropetrovsk National University, Dnipropetrovsk

BAD DEBT: THE PROBLEM OF LEGAL REGULATION OF ACCOUNTING

У статті проведено критичний аналіз нормативно-правової бази регулювання обліку безнадійних боргів на підприємствах України. Визначено певні ключові моменти законодавчого регулювання, які рекомендується враховувати суб'єктам господарювання в практиці обліку безнадійної дебіторської заборгованості. З'ясовано, що протиріччя у нормативно-правових актах щодо обліку безнадійної заборгованості створюють умови, при яких формування резерву сумнівних боргів у відповідності з діючими національними стандартами бухгалтерського обліку не є доцільним у зв'язку з необхідністю штучного завищення у податковому обліку фінансового результату до оподаткування. Проведено критичний аналіз діючих методів формування резерву сумнівних боргів відповідно до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку в Україні.

The article describes critical analyses of legal framework for accounting regulation of bad debts in the Ukraine. Certain key points of legislative regulation have been identified. The entities are recommended to consider them in practice of bad debt accounting. It was shown that inconsistencies in the legal acts on accounting of bad debts create conditions in which the formation of a reserve for doubtful debts in accordance with current national accounting standards is not appropriate because of the need to artificially overestimate financial result of tax accounting before tax. A critical analysis has been made concerning effective methods of forming a reserve of doubtful debts in accordance with national regulations (standards) of accounting in Ukraine.

Ключові слова: безнадійна заборгованість, дебіторська заборгованість, дебітори, резерв сумнівних боргів.

Key words: bad debt, accounts receivable, debtors, the reserve of doubtful debts.

ВСТУП

У сучасних умовах господарювання розвиток відносин між підприємствами виходить на якісно новий рівень. Боргові відносини в умовах жорсткої конкурентної боротьби та кризових явищ значно ускладнюються. Наявність певного обсягу дебіторської заборгованості стає невід'ємним результатом фінансово-господарської діяльності будь-якого підприємства. Поряд з цим, зростання таких складових дебіторської заборгованості, як сумнівна та безнадійна заборгованість, призводить до кризи неплатежів, погіршення фінансового стану суб'єкту господарювання. Вищезазначене обумовлює необхідність підвищення контролю за фактичним станом розрахунків підприємства, динамікою дебіторської заборгованості, у тому числі безнадійної. Обгрунтований облік безнадійних боргів в умовах кризи набуває нового значення.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

У сучасних умовах тенденції нормативно-правового регулювання у сфері обліку йдуть по шляху зближення подат-

кового та фінансового обліку. Не зважаючи на це, досі існують певні протиріччя у нормативно-правових актах щодо обліку безнадійної заборгованості, що обумовлюють існування певних складнощів у практичній діяльності підприємств. Зазначене обумовлює необхідність подальших досліджень у заявленій тематиці.

АНАЛІЗ ЛІТЕРАТУРНИХ ДАНИХ

Слід відзначити, що проблемами обліку дебіторської заборгованості у своїх дослідженнях займалися такі науковці, як Б. Занько, Ю. Граковський, В. Карпова, Л. Івченко, В. Ходзицька, Н. Проскуріна, Н. Потриваєва, М. Боєнко, М. Білик, Н. Новицька, А. Тимошок. В рамках своїх досліджень зазначені автори приділяють увагу певним ділянкам означеної проблематики.

Теоретичні аспекти поняття дебіторської заборгованості досліджувалися Н. Новицькою [1]. Так, дослідниця розкриває сутність поняття "дебіторська заборгованість", аналізує недоліки існуючих визначень та пропонує власне тлумачення

дебіторської заборгованості. На наш погляд, недоліком є недостатній зв'язок з практичними питаннями обліку дебіторської заборгованості. В аналогічному напрямку розгортають своє дослідження Л. Івченко та В. Ходзицька [2]. Автори проводять порівняльну характеристику національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку та міжнародних стандартів фінансової звітності щодо особливостей обліку дебіторської заборгованості. Практична значущість такого дослідження підвищується. Недоліком, на наш погляд, можна вважати відсутність аналізу норм податкового законодавства щодо зазначеної тематики.

Проблемами управління дебіторської заборгованості підприємств займалися І. Бланк [3], М. Білик [4], Н. Потриваєва та М. Боєнко [5]. В рамках цих досліджень не розглядалися проблеми податкового та фінансового обліку безнадійних боргів.

Проблематику створення резерву сумнівних боргів у своїй дослідженні розглядали такі науковці, як Б. Занько [6], Ю. Граковський [7], В. Карпова [8], Н. Проскуріна [9]. Поряд з безперечно науково-практичною цінністю здобутків зазначених дослідників, слід відзначити недостатність аналізу саме податкових норм обліку безнадійної заборгованості у поєднанні з одночасним оглядом національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку. Саме в цьому напрямку проведено дослідження А. Тимошок [10].

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ДОСЛІДЖЕННЯ

Метою статті є визначення особливостей нормативно-правового регулювання податкового та фінансового обліку безнадійної заборгованості.

У відповідності з визначеною метою, поставлені наступні завдання дослідження:

- провести критичний аналіз нормативно-правової бази регулювання обліку безнадійної заборгованості в Україні;
- проаналізувати існуючі методи формування резерву сумнівних боргів.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Дебіторська заборгованість визнається активом, якщо існує ймовірність отримання підприємством у майбутньому економічних вигод, і може бути достовірно визначена її сума. На наш погляд, при застосуванні вищезазначених критеріїв віднесення дебіторської заборгованості до складу активів існують деякі проблемні моменти, навіть протиріччя. Виникає цілком природне питання — яка ступінь ймовірності отримання підприємством економічних вигод у майбутньому буде критичною? Можливе навіть зворотне формулювання питання: при виникненні дебіторської заборгованості чи існує ймовірність отримання підприємством економічних втрат від її непогашення? При такому формулюванні питання чи буде правомірне визнання дебіторської заборгованості активом? У цьому контексті слід також зазначити, що розміри ймовірних економічних вигод та втрат не порівнянні, тобто між ними не може стояти знаку рівняння. Така ситуація виникає із-за часової складової та деяких особливостей вітчизняного податкового законодавства. Щодо часу — це певні труднощі при точному розрахунку майбутньої вартості дебіторської заборгованості у грошовому вираженні з огляду на темпи інфляції та термін між виникненням цієї заборгованості і моментом її погашення. Відносно податкового законодавства слід зазначити наступне.

По-перше, дохід від реалізації продукції, товарів, робіт або послуг визнається одночасно з визнанням дебіторської заборгованості. Нарахування зобов'язання з податку на прибуток ніяк не залежить від моменту погашення дебіторської заборгованості [11].

По-друге, у зв'язку з визнанням дебіторської заборгованості безнадійною та віднесенням її до валових видатків у податковому обліку, коригування суми зобов'язання з ПДВ не відбувається [11].

Виникає також сумнів в можливості точного визначення суми дебіторської заборгованості, яка буде погашена підприємству (особливо, якщо відносно цієї заборгованості існує невпевненість в її погашенні).

На наш погляд, певне практичне значення мало б введення критичного значення ймовірності отримання підприємством економічних вигод від утримання дебіторської заборгованості.

Поточна дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги визнається активом одночасно з визнанням доходу від реалізації продукції, товарів, робіт та послуг та оцінюється по первісній вартості [12].

Поточна дебіторська заборгованість, що є фінансовим активом (крім придбаній заборгованості та заборгованості, призначеної для продажу), включається у підсумок балансу за чистою реалізаційною вартістю. Для визначення чистої реалізаційної вартості на дату балансу вираховується величина резерву сумнівних боргів.

Зазначимо, що створення резервів обумовлено такими принципами бухгалтерського обліку, як обачність та відповідність доходів та видатків. Це дозволяє співвідносити нараховані доходи, не завищуючи їх, з видатками періоду, здійсненими для отримання цих доходів, не занижуючи одночасно самих видатків. Таким чином, при нормальному функціонуванні підприємства за допомогою резервів відбувається згладжування стрибкоподібних змін у чистому прибутку, тому що частина видатків здійснюється не за рахунок видатків періоду, а за рахунок створених резервів у попередніх періодах. Отже, створення резерву сумнівних боргів має певне практичне значення. Тут можна відокремити два аспекти.

По-перше, стабільна позитивна динаміка чистого прибутку є важливою характеристикою успішності роботи підприємства в очах інвесторів, що є основними користувачами фінансової звітності.

По-друге, створення резерву дозволяє підвищити достовірність бухгалтерської звітності, що є одним з основних інформаційних блоків даних для прийняття управлінських рішень. У свою чергу якість та адекватність останніх теж підвищується.

Слід звернути увагу на те, що у випадку визнання дебіторської заборгованості безнадійною, її сума в бухгалтерському обліку списується за рахунок раніше створеного резерву сумнівних боргів, а при недостатності нарахованого резерву включається у інші операційні витрати. У податковому ж обліку відповідно до податкового кодексу України [11] підприємство має право віднести до валових витрат суму безнадійної дебіторської заборгованості.

Щодо визначення дебіторської заборгованості безнадійною у відповідності з податковим кодексом України слід зупинитися окремо.

Зазначимо, що багато змін до податкового кодексу України було внесено законом України "Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів щодо податкової реформи" від 28.12.2014 р. № 71-VIII [13]. Зокрема, суттєві зміни відбулися у порядку податкового обліку безнадійної заборгованості.

Порівняймо визначення безнадійної заборгованості до та після проведеної реформи (табл. 1).

Таким чином, аналіз змін у податковому кодексі щодо визнання безнадійної заборгованості дає змогу зазначити наступне:

- 1) у новій редакції податкового кодексу ознака безнадійної заборгованості "заборгованість за зобов'язаннями, щодо яких минув строк позовної давності" зазначається у двох підпунктах одночасно (а, є), що є технічною помилкою;
- 2) прострочена заборгованість фізичної особи, що померла, вважатиметься безнадійною у випадку відсутності у зазначеній особи спадкового майна, на яке може бути звернуто стягнення;

Таблиця 1. Порівняння визначення безнадійної заборгованості у різних редакціях податкового кодексу України

№ з/п	Визначення безнадійної заборгованості		Відмінність нової редакції податкового кодексу України
	Пп. 14.1.11 ПКУ в редакції до 01.01.2015 р.	Пп. 14.1.11 ПКУ в редакції з 01.01.2015 р.	
	Безнадійна заборгованість – заборгованість, що відповідає одній з таких ознак:		
а)	заборгованість за зобов'язаннями, щодо яких минув строк позовної давності*	заборгованість за зобов'язаннями, щодо яких минув строк позовної давності*	ознака ідентична в обох редакціях податкового кодексу України
б)	прострочена заборгованість фізичної або юридичної особи, що не погашена внаслідок недостатності майна зазначеної особи, за умови, що дії кредитора, спрямовані на примусове стягнення майна боржника, не призвели до повного погашення заборгованості **	прострочена заборгованість померлої фізичної особи, за відсутності у неї спадкового майна, на яке може бути звернено стягнення ***	ознака є новою. У порівнянні з аналогічним підпунктом попередньої редакції з тексту виключені юридичні особи, фізичні особи деталізовані до померлих, недостатність майна замінена відсутністю спадкового майна, виключені дії кредитора, спрямовані на примусове стягнення майна боржника, які не призвели до повного погашення заборгованості
в)	заборгованість суб'єктів господарювання, визнаних банкрутами у встановленому законом порядку або припинених як юридичні особи	прострочена заборгованість осіб, які у судовому порядку визнані безвісно відсутніми, оголошені померлими	ознака має спільні елементи у порівнянні з підпунктом д попередньої редакції. Прострочена заборгованість недієздатних фізичних осіб та осіб, засуджених до позбавлення волі, не є безнадійною
г)	заборгованість, яка виявилася непогашеною внаслідок недостатності коштів, одержаних після звернення кредитором стягнення на заставлене майно відповідно до закону та договору, за умови, що інші дії кредитора щодо примусового стягнення іншого майна позичальника, визначені нормативно-правовими актами, не призвели до повного покриття заборгованості**	заборгованість фізичних осіб, прощена кредитором, за винятком заборгованості осіб, пов'язаних з таким кредитором, та осіб, що перебувають (перебували) з таким кредитором у трудових відносинах протягом останніх трьох років з моменту прощення***	ознака є новою
г)	заборгованість, стягнення якої стало неможливим у зв'язку з дією обставин непереборної сили, стихійного лиха (форс-мажорних обставин), підтверджених у порядку, передбаченому законодавством *	заборгованість особи, розмір сукупних вимог кредитора за якою не перевищує мінімально встановленого законодавством розміру безспірних вимог кредитора для порушення провадження у справі про банкрутство, а для фізичних осіб – 50 відсотків однієї мінімальної заробітної плати (у розрахунку на рік), встановленої на 1 січня звітного податкового року (у разі відсутності законодавчо затвердженої процедури банкрутства фізичних осіб). Така заборгованість визнається безнадійною у разі, якщо відповідні заходи, передбачені законодавством України, які вживав кредитор, не призвели до її стягнення	ознака має спільні елементи у порівнянні з підпунктом б попередньої редакції. Безнадійною визнається «дрібна» заборгованість
д)	прострочена заборгованість померлих фізичних осіб, а також осіб, які у судовому порядку визнані безвісно відсутніми, недієздатними або оголошені померлими, а також прострочена заборгованість фізичних осіб, засуджених до позбавлення волі	актив у вигляді корпоративних прав або не боргових цінних паперів, емітента яких визнано банкрутом або припинено як юридичну особу у зв'язку з його ліквідацією;	ознака має спільні елементи у порівнянні з підпунктом в попередньої редакції. З причин банкрутства або ліквідації безнадійною заборгованістю визнається тільки актив у вигляді корпоративних прав або не боргових цінних паперів ліквідованої або збанкрутілої особи-емітента.
е)		сума залишкового призового фонду лотереї станом на 31 грудня кожного року ***	ознака є новою
є)		заборгованість за зобов'язаннями, щодо яких минув строк позовної давності *	ознака ідентична в обох редакціях податкового кодексу України
ж)		заборгованість, стягнення якої стало неможливим у зв'язку з дією обставин непереборної сили, стихійного лиха (форс-мажорних обставин), підтверджених у порядку, передбаченому законодавством *	ознака ідентична в обох редакціях податкового кодексу України

* Ознака ідентична в обох редакціях податкового кодексу України.

** Ознака у чистому вигляді відсутня у новій редакції податкового кодексу України.

*** Ознака у чистому вигляді відсутня у попередній редакції податкового кодексу України.

3) прощена заборгованість пов'язаних з кредитором фізичних осіб та фізичних осіб, які перебувають (перебували) з таким кредитором у трудових відносинах протягом останніх трьох років з моменту прощення не вважається безнадійною;

4) безнадійною заборгованістю визнається тільки актив у вигляді корпоративних прав або не боргових цінних паперів ліквідованої або збанкрутілої особи-емітента;

5) не вважається безнадійною заборгованістю прострочена заборгованість недієздатних фізичних осіб або осіб, засуджених до позбавлення волі;

6) безнадійною заборгованістю може вважатися "дрібна" за умови, що відповідні заходи, передбачені законодавством України, які вживав кредитор, не призвели до її стягнення. Слід зазначити, що витрати на зазначені вище заходи можуть перевищувати (та у більшості випадків перевищують) розмір самої заборгованості;

7) відсутність або недостатність майна боржника не є причиною для кваліфікації заборгованості як безнадійної.

Відповідно до пп. 134.1.1 податкового кодексу України об'єктом оподаткування податком на прибуток є прибуток, який визначається шляхом коригування (збільшення або зменшення) фінансового результату до оподаткування (прибутку або збитку), визначеного у фінансовій звітності підприємства відповідно до національних положень бухгалтерського обліку або міжнародних стандартів фінансової звітності, на різниці, які виникають відповідно до положень розділу III податкового кодексу [11].

Обов'язкове коригування здійснюється платниками податків, у яких річний дохід, визначений за національними стандартами бухгалтерського обліку, за останній річний податковий період перевищує 20 мільйонів гривень.

Фінансовий результат до оподаткування, відповідно до пп. 139.2.1 податкового кодексу України, повинен бути збільшений на суму витрат від списання дебіторської заборгованості, яка не відповідає ознакам, визначеним пп. 14.1.11 податкового кодексу, понад суму резерву сумнівних боргів.

Поряд з вищезазначеною нормою фінансовий результат до оподаткування повинен збільшуватися на суму витрат на формування резерву сумнівних боргів відповідно до національних стандартів бухгалтерського обліку або міжнародних стандартів фінансової звітності.

Таким чином, враховуючи зазначені норми податкового кодексу України, безнадійна заборгованість, яка відповідає ознакам пп. 14.1.11 податкового кодексу України, але для якої було створено резерв сумнівних боргів, не може включатися у витрати у податковому обліку.

Як вже зазначалося вище, резерв сумнівних боргів може бути створений не для всіх видів дебіторської заборгованості. Так для дебіторської заборгованості, яка не є фінансовим активом, резерв сумнівних боргів не створюється [12].

Відповідно до П(С)БО 12 "Фінансові інструменти" [14] фінансовими активами визнаються:

- 1) грошові кошти та їх еквіваленти;
- 2) контракт, що надає право отримати грошові кошти або інший фінансовий актив від іншого підприємства;
- 3) контракт, що надає право обмінятися фінансовими інструментами з іншим підприємством на потенційно вигідних умовах;
- 4) інструмент власного капіталу іншого підприємства.

Отже, дебіторська заборгованість, що не є фінансовим активом та стосовно якої резерв не створюється, у періоді, коли вона визнається безнадійною згідно з вимогами податкового кодексу, може включатися до складу витрат при її списанні без необхідності в подальшому збільшувати фінансовий результат до оподаткування на суму такої заборгованості. З іншого боку, вимоги пп. 139.2.1 податкового кодексу України щодо коригування фінансового результату поширюються лише на заборгованість, що не є безнадійною відповідно до пп. 14.1.11 цього ж кодексу.

Вищезазначені протиріччя у податковому кодексі України [11] та в П(С)БО 10 "Дебіторська заборгованість" [12] створюють умови, при яких формування резерву сумнівних боргів не є доцільним у зв'язку з необхідністю штучного завищення фінансового результату до оподаткування у податковому обліку.

Таким чином, не зважаючи на певне практичне значення створення резерву сумнівних боргів, в реальних умовах його

нараховання бухгалтерами відбувається доволі рідко, а це ще одне свідчення про недостатність якості ведення та обліку кредитних взаємовідносин між підприємствами.

Щодо методів обліку безнадійних боргів, то їх можна поділити на дві групи. До першої групи належить метод прямого списання, сутність якого полягає в тому, що попередня оцінка і запис безнадійних боргів на окремих рахунках бухгалтерського обліку не здійснюється. Безнадійний борг списується на видатки у той період, коли стає відомо, що він не буде погашений. Звернемо увагу, що цей метод обліку безнадійних боргів дуже наближений до того, що застосовується у податковому обліку. Є в ньому позитивний момент — простота у використанні. Але недоліки, на наш погляд, повністю перекреслюють зазначену перевагу. У першу чергу слід згадати про те, що існує певна складність у визначенні часу, коли дебіторську заборгованість можна вважати безнадійною. Найбільш негативним моментом слід вважати викривлення реальної картини якості дебіторської заборгованості, що потенційно може привести (у більшості випадків так і відбувається) до управлінських помилок. Не зважаючи на суттєві недоліки, цей метод обліку безнадійних боргів (усіх видів дебіторської заборгованості) у вітчизняній практиці є найбільш розповсюдженим.

Друга група методів обліку безнадійних боргів характеризується нарахованням резерву. Відповідно до П(С)БО 10 "Дебіторська заборгованість" [12] розрахувати резерв сумнівних боргів можна одним з наступних методів:

1) визначення середньої питомої ваги списаної дебіторської заборгованості у сумі дебіторської заборгованості на початок відповідного періоду за попередні 3 — 5 років;

2) визначення питомої ваги безнадійних боргів у чистому доході від реалізації продукції, товарів, робіт, послуг на умовах наступної оплати.

3) нараховання резерву сумнівних боргів на основі класифікації дебіторської заборгованості.

Проаналізувавши порядок розрахунку резерву сумнівних боргів при застосуванні вищезазначених методів, можна зробити певні висновки. При застосуванні першого методу списання безнадійного боргу передусє нараховання резерву, що є більш прийнятним з точки зору прийняття управлінських рішень на основі отриманої бухгалтерської інформації на відміну від прямого списання безнадійного боргу. Метод є відносно простим у використанні і не трудомістким.

Другий метод — виходячи з питомої ваги безнадійних боргів у чистому доході від реалізації продукції, товарів, робіт, послуг на умовах наступної оплати — має, на наш погляд, недолік. Звернемо увагу на існуючу практику побудови взаємовідносин підприємств з дебіторами. Переважним в практичних умовах та логічним є такий наслідок виникнення безнадійної дебіторської заборгованості, як повне припинення взаємовідносин (в розрізі товарного кредитування) з дебітором, що є джерелом безнадійної заборгованості для підприємства. Таким чином, у наступних періодах конфігурація дебіторів підприємства дещо змінюється, а отже, постає питання, чи буде резерв сумнівних боргів, нарахований на підставі результатів взаємодії підприємства з контрагентами, з якими у звітному періоді припинені стосунки, відповідати дійсній якості дебіторської заборгованості.

Найбільш прогресивним, на наш погляд, є метод нараховання резерву сумнівних боргів, що базується на класифікації дебіторської заборгованості. Його застосування надає змогу найбільш достовірно охарактеризувати стан дебіторської заборгованості. Але можна зазначити недолік, що був описаний для попереднього методу. З огляду на це, ми б вважали доцільним розробку ще одного методу, що був би сплавом першого та третього методів нараховання резерву сумнівних боргів. Основою для розробки такого методу ми вважаємо створення такої процедури класифікації дебіторської заборгованості, що базувалась би не на строках прострочен-

ня, а на приналежності до певної категорії (групи) контрагентів. Групування контрагентів потрібно здійснювати з огляду на їх надійність. Таким чином, для кожної групи контрагентів необхідно присвоїти певні коефіцієнти сумнівності дебіторської заборгованості.

ВИСНОВКИ

На основі проведеного критичного аналізу з'ясовано, що протиріччя у нормативно-правових актах щодо обліку безнадійної заборгованості створюють умови, при яких формування резерву сумнівних боргів у відповідності з діючими національними стандартами бухгалтерського обліку не є доцільним у зв'язку з необхідністю штучного завищення у податковому обліку фінансового результату до оподаткування.

Аналіз методів нарахування резерву сумнівних боргів дав змогу визначити, що найбільш прогресивним, на наш погляд, є метод нарахування резерву сумнівних боргів, що базується на класифікації дебіторської заборгованості. Його застосування надає змогу найбільш достовірно охарактеризувати стан дебіторської заборгованості. У подальшому рекомендована розробка методу нарахування резерву сумнівних боргів, що є поєднанням методу, що базується на визначенні середньої питомої ваги списаної протягом періоду дебіторської заборгованості у сумі дебіторської заборгованості, та методу, пов'язаного з класифікацією заборгованості. Базовим елементом такого методу є процедура класифікації дебіторської заборгованості у відповідності до її приналежності до певної категорії (групи) контрагентів.

Література:

1. Новицька Н.В. Теоретичні аспекти понять "дебіторська заборгованість" і "кредиторська заборгованість" / Н.В. Новицька // Актуальні проблеми економіки. — 2012. — № 2 (128). — С. 286—290.
2. Івченко Л.В. Інтерпретація дебіторської заборгованості за національними та міжнародними стандартами бухгалтерського обліку / Л.В. Івченко, В.В. Ходзицька // Фінанси, облік і аудит. — 2013. — № 1 (21). — С. 256—262.
3. Бланк І.А. Управление финансовыми ресурсами предприятия / И.А. Бланк. — К.: Эльга, 2011. — 574 с.
4. Білик М.Д. Управління дебіторською заборгованістю підприємств / М.Д. Білик. — К.: Фінанси України, 2011. — 69 с.
5. Потриваєва Н.В. Значення дебіторської заборгованості як складової фінансових активів / Н.В. Потриваєва, М.В. Боечко // Економічний форум. — 2015. — № 1/2015. — С. 262—268.
6. Занько Б. Резерв сумнівних боргів. Як відобразити в податковому обліку? / Б. Занько // Справочник економіста. — 2015. — № 5 (135). — С. 32.
7. Граковський Ю. Дебиторская задолженность: методы расчета резерва сомнительных долгов / Ю. Граковский // Справочник економіста. — 2013. — № 2 (110). — С. 47.
8. Карпова В. Безнадежная задолженность: урегулирование и налоговый учет [Електронний ресурс] / В. Карпова // Бухгалтер&Закон. — 2013. — № 99 (304). — Режим доступу: http://bz.ligazakon.ua/magazine_article/BZ007574
9. Проскуріна Н.М. Резерв сумнівних боргів: удосконалення методики розрахунку / Н.М. Проскуріна // Наукові записки Національного університету "Острозька академія". — 2014. — Серія "Економіка", Вип. 25. — С. 195—199.
10. Тимошок А. Списання безнадійної заборгованості у 2015 році: витратити бути? [Електронний ресурс] / А. Тимошок // Матеріали групи компаній "Кейнас". — Режим доступу: http://keynas.com/wp-content/uploads/2015/02/Статья-Лига_16.02.pdf
11. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-IV // Відомості Верховної Ради України. — 2011. — № 13—14, № 15—16, 17. — Ст. 112.

12. Про затвердження Положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 10 "Дебіторська заборгованість" [Електронний ресурс]: наказ М-ва фінансів України від 08.10.1999 р. № 237. — Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0725-99>

13. Законом України "Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів щодо податкової реформи" від 28.12.2014 р. № 71-VIII [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/71-19>

14. Про затвердження Положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 12 "Фінансові інструменти" [Електронний ресурс]: наказ М-ва фінансів України від 30.11.2001 р. № 559. — Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1050-01>

References:

1. Novyts'ka, N.V. (2012), "Theoretical aspects of the concepts of "accounts receivable" and "Accounts Payable"", *Aktual'ni problemy ekonomiky*, vol. 2 (128), pp. 286—290.
2. Ivchenko, L.V. and Khodzyts'ka, V.V. (2013), "Interpretation of receivables for national and international accounting standards", *Finansy, oblik i audyt*, vol.1(21), pp. 256—262.
3. Blank, I.A. (2011), *Upravlenie finansovymi resursami predpriyatiya* [Management of financial resources of the enterprise], El'ga, Kyiv, Ukraine.
4. Bilyk, M.D. (2011), *Upravlinnia debitors'koiu zaborhovanistiu pidpriemstv* [Receivables Management business], *Finansy Ukrainy*, Kyiv, Ukraine.
5. Potryvaieva, N.V. and Boienko, M.V. (2015), "The value of receivables as a component of financial assets", *Ekonomichnyj forum*, vol. 1/2015, pp. 262—268.
6. Zan'ko, B. (2015), "Provision for doubtful debts. As reflected in the tax records?", *Spravochnyk ekonomysta*, vol. 5 (135), p. 32.
7. Hrakovskyj, Yu. (2013), "Accounts receivable: methods for calculating the provision for doubtful debts", *Spravochnyk ekonomysta*, vol. 2 (110), p. 47.
8. Karpova, V. (2013), "Bad debts: a settlement and tax accounting", *Bukhgalter&Zakon*, [Online], vol. 99(304), available at: http://bz.ligazakon.ua/magazine_article/BZ007574 (Accessed 5 July 2015).
9. Proskurina, N.M. (2014), "Provision for doubtful debts, improving the method of calculation", *Naukovi zapysky Natsional'noho universytetu "Ostroz'ka akademiia"*, vol. 25, pp. 195—199.
10. Tymoshok, A. (2015), "Write-off of bad debts in 2015: cost be?", *Materialy hrupy kompanij "Kejnas"*, [Online], available at: http://keynas.com/wp-content/uploads/2015/02/Статья-Лига_16.02.pdf (Accessed 5 July 2015).
11. The Verkhovna Rada of Ukraine (2011), "Tax Code of Ukraine", *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*, vol. 13—14, 15—16, 17, p. 112.
12. Ministry of Finance of Ukraine (1999), "Order of the Ministry of Finance of Ukraine "On approval of (Standard) number 10 "Receivables", available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0725-99> (Accessed 5 July 2015).
13. The Verkhovna Rada of Ukraine (2014), *The Law of Ukraine "On Amendments to the Tax Code of Ukraine and some other legislative acts on tax reform"*, available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/71-19> (Accessed 5 July 2015).
14. Ministry of Finance of Ukraine (2001), "Order of the Ministry of Finance of Ukraine "On approval of (Standard) number 12 "Financial Instruments"", available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1050-01> (Accessed 5 July 2015).

Стаття надійшла до редакції 15.07.2015 р.